

A japán harcosok rendje

Utat a samurájnak! A dölyfösen vonuló harcos elől az emberek szemlesütve húzódnak félre Edo – a későbbi Tokió – zsúfolt utcáin.

A 18. század elején járunk, ám a jelenet a feudális Japánban évszázadokon keresztül ugyanígy játszódott volna le. Semmi kétség: egy samuráj halad az utcán. Övében két kard: egy hosszú s egy rövid. Csak a samuráj, a legelőkelőbb japán osztály, a harcosok rendjének tagja viselhetett két kardot, hatalmának halálosztó jelképét. A kimonója fölött lebegő, szoknyaszerű nadrágot és rövid, bő kabátot visel. Feje búbját tarra borotválta, kétoldalt és hátul kontyba tűzte a haját. A samuráj nem siet. Nem várnak tőle munkát, bár ezzel kiegészíthetné évi rizsjárandóságát. Csak annyi a dolga, hogy harcra kész legyen, s ha vész fenyeget, megvédje a kormányt. S ha netán egy közrendű tiszteletlenül viselkedne vele, a samurájnak – ritkán érvényesített – joga, hogy ott helyben megölje a hálátlant.

A fensőbbtség a samuráj veleszületett előjoga. A harcosok rendje közel hétszáz évig, 1185-től 1867-ig uralta Japánt. Uralmuk éppoly kíméletlen és erőszakos (s gazdag kultúrájú) volt, mint az ókori Róma vagy a középkori Európa bármely rendszere. A hajdani európai lovagok voltaképp a samurájok legközelebbi történelmi rokonai. A samurájok – a szó jelentése: szolgáló személy – is egy katonai elitcsoporthoz tartoztak, melynek a nemzetségfők vagy hadurak

Írta: Faragóné Tartler Mónika

2007. augusztus 18. szombat, 15:34

és hűséges katonáik voltak a tagjai. A hagyomány szerint a császár parancsolt a legfőbb japán hűbéruraknak, de amint a szamurájok hatalomra kerültek, uralma névlegessé vált egy katonai vezető, a sógun mellett. E tisztség a szamurájok újfajta hatalmát jelezte.

A szamurájnak és a lovagnak sok közös vonása volt. Páncélt viseltek, lóháton támadtak, karddal-lándzsával harcoltak, várat ostromoltak, s becsületkódexük alapján éltek. A szamurájok uralma megdöbbenően tartós volt. Napjuk csak a Japánba érkező amerikai hadihajókkal áldozott le; ekkor derült ki, hogy a sógun képtelen megvédeni országát. Az új császár csapatai könnyen legyőzték a sógun seregét: így ért véget a szamurájok kora.

2003-ban Japánban fesztiválokkal és kiállításokkal ünnepelték az Edo-korszak (1603–1867) kezdetének 400. évfordulóját. E korban jutott tetőpontjára a szamurájok hatalma és kiváltságos helyzete. Napjainkban mutatták be Az utolsó szamuráj című filmet, a japán harcosok Edo-korszak utáni végnapjairól. Ma is él tehát a szamuráj alakja. Nehéz kitérni előle. A japán városok utcáin sétálva mindenütt feltűnik a dölyfös harcos képe. Arca és fegyverei filmek plakátjain, múzeumi zászlókon, képregények címlapjain láthatók.

A szamuráj tartós népszerűségének egyszerű oka: a világ egyik legkiválóbb hőse ő. A magányos kardvívó, aki reménytelen helyzetben tucatnyi ellenségét kaszabolja le a becsület és személyes dicsőség nevében. Ki ne látott volna kardját suhogató szamurájt? Először talán éppen Kurosava Akira klasszikus filmjeiben (A hét szamuráj vagy A véres trón).

Vajon kiérdemelte-e a szamuráj ezt a jelképes, magas polcot? Valójában újra kell írni a történelmét. A valódi japán harcos nem a tömegkultúra sematikus, igazságosztó kardmestere volt, hanem jóval sokoldalúbb. Hétszáz év alatt sokat változott a szerepe: lovagi párbajhősből puskát cipelő hivatásos katona, majd az állam dédelgetett öre lett.

A szamuráj a harcmezőn kívül is rácaffolt a sztereotípiákra. A csatából levágott fejekkel megtérő harcos alighanem hívő buddhista volt. A vallása követelte szigorú önfegyelmet jól illett a harci technikáit tökéletesítő törekvéseihez. S a legelőkelőbb japán társadalmi osztály tagjai – főleg nagyurak és fővezérek – olyan kifinomult időtöltéseknek hódoltak, mint a versírás, a virágrendezés, a nó színházi előadások vagy a teaszertartás.

A szamurájnak szentelt figyelem dacára sok japánt feszélyez a harcos mítosza. A hős szamurájt és – foglyokat megvető – harci szellemét tömjénező politikusok és tisztek a 20. században militáns nacionalizmust gerjesztettek, s ez vitte bele Japánt a II. világháborúba. Ám

Írta: Faragóné Tartler Mónika

2007. augusztus 18. szombat, 15:34

---

a háború utáni pacifista légkörben még a szamuráj szó említése is kínos lehet. „Sokunknak a szamuráj a harcot, a gyilkolást jelenti – állítja Kadovaki Kunio kiotói fotóssegéd. – Inkább a fennköltebb jelentésű busi szót használjuk.”

A mai Japán megértéséhez szembe kell nézni a szamuráj örökséggel, s újra kell értékelni történelmi szerepüket, ki kell deríteni, milyen mélyen él még a felszín alatt harci szellemük.

Forrás: <http://www.geographic.hu/index.php?act=cikk&id=81>

Tom O'Neill nyomán